

ANGST BIJ HONDEN

In mijn werk als hondentrainster voor de Dierenbescherming kom ik regelmatig dezelfde vragen tegen. Vaak betreft het dingen, die voor mij vanzelfsprekend zijn door mijn dagelijkse intensieve omgang met honden en mijn grote belangstelling voor het fenomeen dierengedrag.

Maar zo vanzelfsprekend is het natuurlijk niet voor iedereen. Toch, als je van een aantal dingen nu maar weet waarom het is zoals het is, dan wordt het vaak een stuk gemakkelijker te begrijpen. Daarom kreeg ik het idee een aantal van die gestelde vragen eens op papier te zetten voor het N.V.S.W.-blad De Fryske Hounen. Hopelijk hebben velen van u er iets aan.

De eerste vraag: "Wat doe ik aan angstig gedrag bij mijn hond?" Allereerst is het belangrijk om te weten dat alles wat een hond doet gedrag is. Of het nu lopen, zitten of slapen is, alles is gedrag. Een hond opvoeden wil eenvoudig zeggen, dat je probeert de hond goed gedrag te laten herhalen, terwijl je verkeerd gedrag corrigeert. Angst is verkeerd gedrag of ook wel ongewenst gedrag.

Angst kent meerdere vormen. Er is angst in het algemeen, we spreken dan van een onzekere hond. Het kan ook angst betreffen voor een bepaald iets, bijv. kinderen, verkeer. Het kan zelfs nog gericht zijn, alleen bang voor vuurwerk, alleen bang voor vrachtauto's. Wanneer de hond bang is voor een bepaald iets, is daar vaak wel mee te leven, wanneer het tenminste niet dagelijks voorkomt.

Wanneer wij te maken hebben met een bange, onzekere hond kan dat het leven echter knap ongemakkelijk maken. Maar voor we het gaan hebben hoe we met een dergelijk gedrag omgaan, wil ik eerst eens gaan kijken naar de oorzaak van dit gedrag. Waarom doet een hond wat hij doet?

In de natuur is het allemaal zo goed geregeld. De welp wordt geboren, groeit op en krijgt, als hij oud genoeg is, een plaats in de rangorde van de roedel, de groep waarin hij leeft. Hij leert al het noodzakelijke van zijn roedelgenoten.

Ook bij onze honden is het grootste deel van deze instincten nog aanwezig. Ik zeg met nadruk "onze", want bij lang niet alle rassen is dit meer het geval. De Stabij en ook de Wetterhoun vertonen in hun gedrag nog veel van de oorspronkelijke instincten van hun wilde voorvaders. We mogen ons hiermee gelukkig prijzen, maar het betekent ook dat de mens er verantwoordelijk voor is, wanneer er instinctverlies optreedt. Wij selecteren immers heel anders dan de natuur dat doet. Dat hoeft geen problemen te geven, maar doet het vaak wel.

In de natuur leren de welpen in de eerste acht weken van hun leven wie hun soortgenoten zijn. Ze leren nog veel meer in deze periode, die de eerste socialisatieperiode wordt genoemd, maar het belangrijkste is toch wel dat ze leren wie hun sociale partners zijn. Deze socialisatieperiode is onomkeerbaar, d.w.z. dat de pup niet later kan inhalen wat hij die weken gemist heeft. Hoe meer er met een pup wordt gespeeld, en het liefst door verschillende mensen, hoe beter het dier leert, dat de mens een sociale partner is. Die eerste tijd is van levensbelang, want leert het dier niet voldoende dan zal hij daar letterlijk levenslang hinder van ondervinden.

In de inprentingfase leert de hond verder dat er veel te beleven valt in de wereld. Belangrijk is dat het dier zowel binnen- als buitenshuis komt, zodat hij met veel verschillende zaken in aanraking komt.

De eerste ervaringen die de hond met de mens heeft zijn bepalend voor de rest van zijn leven. Diepgaand onderzoek heeft dit uitgewezen. In de natuur vallen de zwakkere welpen af, bij ons niet. Wij zijn immers dierenvrienden, die zwakkere pups bijvoeren. Hoewel ik er persoonlijk voor pleit niet met dergelijke dieren verder te fokken, kunnen uit deze zwakkere dieren fijne huishonden groeien.

Maar, en dat geldt voor alle pups, wij als mensen moeten ze begeleiden en leren hoe ze zich in

de mensenwereld dienen te gedragen.

Onderzoek heeft aangetoond dat vooral de wat zwakkere pups soms moeite hebben met die wereld. Het is aan ons om dit proces in goede banen te leiden.

Na de socialisatie bij de fokker komt de hond in een niet minder belangrijke periode, de socialisatieperiode bij de nieuwe baas. Deze duurt tot de leeftijd van ca. 3 maanden. De hond leert nu dat de mens niet alleen aardig is en een soortgenoot, maar ook iemand waarmee je kunt samenwerken. Het dier leert sociaal te zijn.

Het is belangrijk dat de hond vooral nu ook met andere honden in contact komt, anders zal het dier vooral mensgericht blijven. Andersom gaat dit ook op: is de pup voornamelijk bij honden dan zal hij levenslang hondgericht blijven. We willen een hond die beide is, dus moeten we zorgen dat hij met beide in contact komt, met beide kan spelen en door beide af en toe op de vingers getikt kan worden. Spelen met volwassenen en kinderen dus (maar laat de hond nooit alleen met kleine kinderen) en spelen met oudere dieren en leeftijdsgenoten.

Nu zijn we bij de kern van de zaak aangeland: heeft de hond in deze twee zo belangrijke periodes onvoldoende contact of zelfs geen contact gehad op een van de hiervoor beschreven manieren, dan leert hij dat niet of nauwelijks meer bij.

Een hondenpup, die nooit verkeer heeft gezien, zal hier levenslang tenminste schichtig voor blijven. En een hond die niet heeft geleerd, dat mensen erbij horen, zal een angstig dier worden, wanneer hij na een week of 12 merkt, dat de wereld vol is van die wezens, waar hij niet mee heeft leren omgaan.

Meestal zal het zo'n vaart niet lopen, hoewel hopelijk wel duidelijk is, hoeveel invloed en dus verantwoording wij hebben bij het fokken van onze rassen.

Het belang van die eerste 3 maanden wordt nog te vaak onderschat.

Wat ook van invloed kan zijn is een angstige moeder. Angst is niet erfelijk, maar een pup kopieert zijn moeder. Gelijk heeft hij, het is zijn instinkt, dat hem vertelt, dat moeder de dingen het beste weet. Want alleen de beste overleeft, en dus is je moeder de beste wanneer je een hondje bent. Dat wij daarin ingegrepen hebben en dit dus niet meer opgaat, weet een pup niet. Denk dus twee keer na, voor een angstige hond voor de fok wordt gebruikt!

Natuurlijk zit de oorzaak van de angst niet altijd in een fout in de eerste 3 maanden. Gelukkig zijn er veel fokkers die zich goed van hun verantwoordelijkheid bewust zijn. Het kan ook verkeerd gaan door een nare ervaring. De lieve pup wordt bang voor kinderen, wanneer er eens eentje boven op hem is gevallen! En ook de bus is niet leuk, wanneer iemand de eerste keer dat het beestje erin zit, op zijn pootje gaat staan.

Het is dus heel belangrijk, dat alles wat een hond voor de eerste maal meemaakt, een prettige indruk achterlaat. Een goede ervaring is het herhalen waard!

Hoe gaan we nu om met een angstige hond? Dat hangt af van de oorzaak van de angst. Van groot belang is echter het volgende: laat de hond duidelijk merken, dat u de baas bent. Dat wil niet zeggen, dat die baas dan maar kwaad moet worden of gaan schreeuwen. Ik bedoel hiermee, dat de hond moet leren dat alles veilig is als de baas bij hem is. Zolang de baas niet bang is, is de hond dat ook niet, dat moet u zien te bereiken.

Wanneer een hond zeker is van zijn baas, zal hij meteen minder bang zijn. Dit is alleen te bereiken door gehoorzaamheidstraining met de hond te doen, zodat zowel de baas als de hond leert hoe het nu zit met die rangorde. Want dat is de basis van een goede verhouding met uw hond. De baas moet ook werkelijk de baas zijn, dat is iets wat iedere hond nodig heeft. Want een roedel MOET een leider hebben en is de baas dat niet, dan is de hond het. Zo simpel ligt dat voor een hond. Erkent de hond de baas ook werkelijk als zijn baas, dan is hij dolgelukkig. Immers, hij weet nu waar hij aan toe is. Die baas is DE baas, een sociale partner, waarmee de hond kan werken. En u hoeft echt niet meteen aan hoog niveau te denken, ook een basiscursus gehoorzaamheid is werken. En ook simpel ballen en stokken apporteren is werken, waarbij de hond iedere keer op commando apporteert en op commando loslaat en op die manier laat zien, dat u de baas bent: hij geeft immers zijn prooi af?

Al deze dingen zijn goed voor de zekerheid van de hond. En zo bereiken we dat, wat we willen: de hond accepteert ons als leider van het roedel en geeft hiermee aan dat hij ons vertrouwt.

Ook een hond met "gaten" in de inprenting en/of socialisering kan zich op deze manier vaak redelijk tot goed handhaven. Dat hangt natuurlijk wel af van de grootte van die gaten en van de omgeving, waar het dier woont. Want een hond op een boerderij hoeft niet tegen een winkelstraat te kunnen en een stadshond hoeft niet met koeien te kunnen leven. Dat een hond, die veel mee gaat naar allerlei gelegenheden min of meer "all round" moet zijn, is logisch. Maar als een hond nooit van de boerderij af komt, is dat niet nodig. Dat het verhuizen van een dergelijke hond naar een wereld, die hij niet kent niet bepaald hondvriendelijk is, moge duidelijk zijn.

Wat te doen wanneer een hond goed sociaal is, maar bijvoorbeeld bang is voor treinen? Dol op treinen zal zo'n hond nooit worden, maar neutraal gedrag behoort wel tot de mogelijkheden.

Verkeerd gedrag moet niet worden aangemoedigd en ook angst is verkeerd (ongewenst) gedrag. Dat moet dus genegeerd worden. Daardoor leert de hond zien dat wanneer de baas niet reageert, er blijkbaar niets te reageren valt. Bega nooit de fout de hond te troosten! Nederlands verstaat hij niet, maar de gezellige toon van onze stem en de aai over zijn bol begrijpt hij opperbest. Door troosten leert de hond dat zijn angstgedrag beloond wordt met een knuffel. De verkeerde benadering dus, maar negeren vinden veel mensen ook niet aardig. Een hond is echter geen mens en we moeten hem dus ook niet zo behandelen, daar doen we hem geen plezier mee! Toch negeren dus die angst. Dat is natuurlijk niet alles, we geven hem tevens een alternatief, namelijk iets wat hij kan. Kan de hond goed zitten? Dan laten we de hond op commando zitten, zodra die enge trein in zicht komt. Hij moet dan blijven zitten tot u bijvoorbeeld instapt of weer wegloopt. Als hij zit, is hij uiteraard heel braaf en dat vertellen we hem dan ook, in het begin voortdurend zodat de hond op ons gefocussed blijft en niet op de trein. Dan hebben we immers echt een reden om hem te belonen? De hond leert zo dat de wereld niet vergaat als de oorzaak van zijn angst niet verdwijnt en waarom ook? De baas is toch bij hem? En als die geen aandacht aan dat enge ding besteedt, zal de hond langzaam leren begrijpen, dat het allemaal niet zo eng is. Dat vindt de baas toch ook?

De hond afleiden is dus van het grootste belang en dat kan ook op andere manieren. Is de hond dol op een bal? Loop met de hond aan de lijn langs de angstoorzaak - niet te dichtbij in het begin, langzaam opvoeren - en leid de hond af met de bal. De hond moet ALLEEN oog hebben voor zijn bal! Door dit regelmatig te oefenen en vooral langzaam op te voeren lukt het vaak goed de angst weg te nemen. Neutraal gedrag is waar wij naar streven in dit soort gevallen, zodat u niet opeens onderuit gaat, zodra er iets engs in zicht komt en de hond een sprint neemt.

Lukt het op geen van beide genoemde manieren de hond van zijn angst af te helpen, dan zit er maar een ding op: de oorzaak vermijden en ermee leren leven.

Gehoorzaamheidstraining raad ik altijd aan, iedere hond wordt daarvan een stuk zekerder en daarmee gelukkiger. En dat is tenslotte wat we voor onze honden willen!

Ik hoop, dat u iets aan het bovenstaande heeft. Een volgende keer zal ik het hebben over o.a. angstagressie. Wanneer u vragen heeft of een probleem graag nader besproken zou zien, sta ik uiteraard open voor suggesties. Graag tot een volgende keer.